

**Vědecké rozpravy k ukončeným
badatelským a jiným projektům
v SOÚ AV ČR: 2003–2005**

Již od roku 2003 se na půdě Sociologického ústavu AV ČR konají interní vědecké rozpravy ke skončeným badatelským a některým dalším grantovým projektům. Jejich hlavním cílem je zkvalitnit vědeckou práci řešitelů grantových projektů a zlepšit informovanost jejich kolegů o řešených tématech a zvoleném přístupu k řešení výzkumných problémů. Při vědecké rozpravě jde zejména o prezentaci všech fází ukončeného projektu hlavním řešitelem grantového projektu ve spolupráci s dalšími řešiteli a spolupracovníky.

Předpokládaná doba rozpravy je 2–3 hodiny, přičemž samotná prezentace trvá nejvýše 45 minut. Ústní prezentace je podpořena zpracováním tematiky v elektronické podobě, obvykle v programu PowerPoint. Kromě názvových a jiných definičních údajů je prezentace zaměřena především na cíle projektu a jeho význam pro vědu či praxi, metodické postupy při jeho řešení, předpokládané a dosažené výsledky, publikace a jiné výstupy. Taktéž je podán stručný přehled finančního hospodaření s grantovými prostředky. Po této prezentaci následuje dvacetiminutový koreferát v podání pracovníka Sociologického ústavu, který nebyl členem řešitelského týmu, či kolegy z jiné vědecké instituce, který se danou problematikou zabývá. Koreferát má zhodnotit způsob řešení grantového projektu. Poté následuje volná diskuse. O jednotlivých grantových projektech není referováno ihned po jejich ukončení, ale až po jejich vyhodnocení grantovou agenturou.

V roce 2003 se uskutečnily celkem tři rozpravy k projektům „Poslanci a senátoři Parlamentu ČR v jeho třetím funkčním období“ (řešitel Lubomír Brokl), „Role ekonomických a politických elit v transformaci české společnosti“ (řešitel Lumír Gatnar) a „Sociální aspekty bydlení českých domácností a jejich proměna v období transformace ve světle srovnání se situací v zemích EU“ (řešitel Martin Lux).

V roce 2004 proběhlo šest rozprav k projektům „Reemigrace zahraničních Čechů, především emigrantů z vyspělých zemí, do ČR v 90. letech 20. století z hlediska ekonomické sociologie“ (řešitel Zdeněk R. Nešpor), „Households, work, flexibility“ (řešitel Jiří Večerník), „Způsoby a efektivnost zprostředkování zájmů mezi jedinci, sociálními skupinami a státem“ (řešitelka Zdenka Mansfeldová), „Změny plodnosti a rodinné chování v souvislosti se současnou sociální transformací ČR“ (řešitelka Dana Hamplová), „Model predikce výsledků voleb – alternativní přístup k odhadům výsledků ve volebních obvodech a rozdělení mandátů mezi kandidující strany“ (řešitel Tomáš Kostecký) a „Objektivní a subjektivní hodnocení finanční dostupnosti bydlení v ČR v průběhu 90. let“ (řešitel Petr Sunega).

V roce 2005 se uskutečnilo celkem šest vědeckých rozprav ke grantovým projektům „Kvalita výzkumů volebních preferencí“, „Analýza příčin nízkého počtu žen v politických rozhodovacích funkcích“, „Strukturní napětí na pomezí trhu práce a sociální politiky z hlediska rozvoje lidských zdrojů a sociální inkluze“, „Modely vstupu do manželství v ČR 1989–2002“, „Aktuální otázky formování politiky rovných příležitostí mužů a žen v souvislosti s připraveností České republiky na vstup do Evropské unie“ a „Životní strategie v české podnikatelské sféře 90. let“.

Projekt „Kvalita výzkumů volebních preferencí“, který byl realizován v letech 2002–2004, byl podpořen Grantovou agenturou AV ČR. Jeho řešitelem byl Jindřich Krejčí a spolupracovníky František Kalvas, Martin Kreidl, Tomáš Lebeda, Jiří Lach, Yana Leontiyeva, Miroslav Novák a Klára Plecitá. Projekt reagoval na skutečnost různorodé kvality výzkumů volebních preferencí prováděných komerčními výzkumnými agenturami. Nekompatibilita výsledků volebních preferencí a následných voleb může probouzet obecnou nedůvěru k těmto výzkumům i k sociálnímu výzkumu celkově. Nekvalitní výzkumy volebních preferencí mohou navíc ohrozit politickou soutěž. Cílem projektu by-

lo podat systematický přehled o výzkumech volebních preferencí jednotlivých agentur, analyzovat jejich kvalitu a o výsledcích informovat jak odbornou, tak i laickou veřejnost. Při řešení výzkumné otázky byly zjištěny nekorektnosti v užívání statistik výzkumnými agenturami a nesprávný a matoucí popis výsledků v mediálních prezentacích. Na základě grantového projektu „Kvalita výzkumů volebních preferencí“ byla publikována stejnojmenná recenzovaná kniha, tři články v recenzovaných odborných časopisech, jedna kapitola v knize v zahraničí, dva Sociologické texty a řada dalších článků. Výsledky byly prezentovány na třech seminářích a čtyřech mezinárodních konferencích.

Výzkumný projekt „Analýza příčin nízkého počtu žen v politických rozhodovacích funkcích“, který byl finančně podpořen Ministerstvem práce a sociálních věcí, byl řešen v období od února do září roku 2004. Hlavní řešitelkou projektu byla Petra Rakušanová, spolupracovníky byli Lukáš Linek, Lenka Václavíková-Helšusová, Adéla Seidlová a externě spolupracovaly Alena Křížková a Naděžda Horáková. Projekt nabídl komplexní analýzu nízkého počtu žen v politických rozhodovacích funkcích, byla provedena sonda postojů veřejnosti a výzkum české politické scény ve vztahu k zapojení žen do politiky. Zvláštní pozornost byla věnována zjištění mechanismů selekce kandidátů politickými stranami. Vedle hloubkových a expertních rozhovorů a skupinového rozhovoru byl rovněž uskutečněn reprezentativní výzkum populace, byly analyzovány související dokumenty a existující data z výzkumů veřejného mínění. Výsledky výzkumu byly publikovány ve dvou článcích v časopise *Gender*, rovné příležitosti a výzkum a byly prezentovány ve dvou příspěvcích na konferenci v Budapešti. Dále je zamýšleno publikovat výsledky výzkumu v jedné kapitole české odborné knihy a v zahraničním časopise. Autorka byla oslovena k publikaci knihy v nakladatelství Manchester University Press a má se podílet na publikaci knihy s britským nakladatelem.

Výzkumný projekt „Životní strategie

v české podnikatelské sféře“, podpořený Grantovou agenturou AV ČR a řešený v letech 2002–2004, se zabýval kvalitativním výzkumem životních drah podnikatelek a podnikatelů, jejich životními strategiemi a harmonizací práce a rodiny. Hlavní řešitelka Alena Křížková spolu s kolegyněmi Hanou Maříkovou, Hanou Haškovou, Radkou Radimskou, Evou Nechvátalovou a Lenkou Helšusovou-Václavíkovou si položila otázku, zda existují rozdíly mezi životními strategiemi mužů a žen v podnikatelském prostředí a zda může být vytvořena typologie jejich životních stylů. Kromě sekundární analýzy dat šetření trhu práce z hlediska postavení žen v řízení a jejich pracovních podmínek a postojů byly informace čerpány hlavně z polostrukturovaných hloubkových rozhovorů s podnikateli a podnikatelkami. Tito byli dotazováni na různé aspekty jejich pracovní činnosti, rodinu, způsob trávení volného času, minulost a představy o budoucnosti. Výsledkem výzkumného projektu jsou dvě publikace v recenzovaných časopisech, monografie vydaná v edici *Sociologické studie/Sociological Studies*, spolupráce na dvou odborných českých knihách a řada dalších nerecenzovaných publikací. Hlavní řešitelka se též s tematikou výzkumného projektu zúčastnila celkem sedmi konferencí a workshopů.

Jiří Večerník se Zdeňkem R. Nešporem a Ludkem Šalodem řešili v letech 2003–2004 grantový projekt „Strukturní napětí na pomezí trhu práce a sociální politiky z hlediska rozvoje lidských zdrojů a sociální inkluze“. Tento výzkum byl podpořen Grantovou agenturou AV ČR a probíhal v letech 2003–2004. Autor založil své zkoumání na předpokladu, že efektivní politika musí být založena širěji, ne jen na standardním ekonomickém přístupu. Projekt se zabýval průběžným penzijním systémem, vadným poměrem mezi nejnižšími mzdami a životním minimem, nedostačnými podněty pro expanzi střední třídy a vznikem napětí mezi různými oddíly středních vrstev. K nejdůležitějším výsledkům výzkumu patří odhalení možných důsledků sociálně politické redistribuční pasti, nebezpečí